HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

זה יהושע. שעלה עם משה עד תחומי הכר שנאמר (שמות כד) ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל הר (ו) סיני והמתין לו יהושע שם כל מ' יום שנאמר ויאמע יהושע את קול העם ברעה למדנו שלא היה עמהם ושם היה יורד לו מן כנגד כל ישראל: **עד מאי לאו מגבי דכרים ומכיא עלינו.** מאין לך: **תמש עשרה אמה מלמעלה.** אם תאמר מלמעלה למרע ולא פירש בהר או בנקעה וכי תמש עשרה בהר. וכו': **תיכא היכי שגית.** היאך עלתה לרשעי הכריס שלא על כרחך מלמעלן דקרא מן (ב) השמים הוא וכי תאמר על ידי גשמים גברו ט"ו אמה ומן התהום יעלו תהלה למלאות הנקעות והשפלות עד שהשוו לרשעי הכריס: **מרוכה.** רבה על מברתה מלא טובה מרובה על הרעה תמש מאות פה שבמדה טובה נאמר (שם לד) נוצר חסד לאלפים ובמדת פורענות הוא אומר על שלשים ועל רבעים לף כאן מדת הטוב של ירידת המן רבתה על ירידת המבול: **במדה פורענות הוא אומר ולרבות השמים.** שלא ירד מבול שלא דרך שתי מרובות: **ובמדה טובה הוא אומר דלפי שמים פתח.** ותמן כמה מרובות יש בתוכך שלא תרגם הרי לב' דלמות ת' מרובות ותמרי שבתי מרובות הורידו גשמים גובה ט"ו אמה ת' מרובות הורידו מן שמים למות שהרי תמרת מדה טובה מרובה על של פורענות וכ"ש שהיא ממועטת הימנה: **הא לא דמיא.** תלר' אלעזר המודעי קאי: **פתיחה פתיחה גמר.** מה פתיחה התמורה בתרובות המבול ט"ו לב' מרובות לף פתיחה התמורה בדלמות המן ט"ו אמה לכל ג' מרובות: **ובעשור.** למומם הפקודים ולף בעשור לשור או כשב שבא שבתון וגו' בכולהו כתיב תעני ועניתם: **לניגרון.** מין מאכל שנותנין בו יין וכמה מקומות שניו במוספ' לניגרון ומכשיגרון שנותנין בו יין ושמן: **מיא דסילקא.** מיס ששלקו בהן תרדין: **דכולהו שלקי.** של שאר מיני ירקי: **מידי דמשכר.** ומין שכרות דרך תלילה: **קעילית.** שם מקום:

מייב

הני חמשה עניין בנגד מי. תימה לי להכא קאמר שבמת להש"ס למשה הויין ובשמון פריך שבמת להש"ס ואין שיבת תנן וי"ל להא דקאמר הכא הני ה' עניין כנגד מי לאו שבמת להש"ס קאמר לה אלא מילתיה דרב חסדא היא הכא וכי האי גוונא מיכא גרים פרק אלו מציאות (ב"מ דף כח.) מ) דמיבעיא ליה וכמה ת"ר ילמוד קב בתרבע אמות ובמה הכי פריך מי דרך נפילה אפילו טובא נמי כו' וה"ר מאי קמיבעיא ליה מעיקרא וכמה לימא דרך נפילה ואפילו טובא אלא שבת רבי ילמוד הוא דקאמר וכמה וכה"ג ים לפרש בפרק לא יחפור (ב"ב דף כב:) גבי וכמה [ת"ר ייבת] כמלא רחב חלון (ג):

ובעשור אך בעשור שבת שבתון ושבת שבתון והיתה לכם. כך היא הגירסא בדוב ספריס ודבר תימה היא מאד אלא מייתי להו כסדר שהם כתובים בתורה אלא לגמרי מלמטה למעלה קא מייתי להו ובעשור בפרשת פינחס ואך בעשור שבת שבתון בפרשת אמור אל הכהנים ושבת שבתון והיתה לכם כתיב בהמרי מות אלא שהיתה לכם כתיב ור"ל להכי מייתי ובעשור ברישא משום דמייתי לה לעיל (לף עד:) פירושו דעיני דלמר לעיל יכול יצא בחמה ובלנה ויצטער ת"ל כל מלאכה לא תעשו והייט הוה קרא דובעשור דכתיב ביה ועניתם את נפשותיכם כל מלאכה לא תעשו וכיון דכתיב לבסוף קא מייתי לכולהו מלמטה למעלה וים ספריס שבורסין שבת שבתון אך בעשור ובעשור והיתה לכם ועל אותה גירסא אין מדם יכול ליתן טעם:

הני חמשה הוו ואנן שיתא תנן. תימה לי דבקרלי נמי כתיבי שיתא תרי בהמרי מות ושלש נאמר אל הכהנים ומד בפינחס וי"ל דכי כל הנפש אשר לא תעשה לא קא משיב ללא קחשיב שלש ליווין תעני ועניתם אבל הרי ללא ליווי הוא לא קא משיב:

גמר

יב א מיי' פ"ו מהלכות ביאת מקדש הל' ג:

רבינו חננאל

ולמה לא היה המן יורד להן פעם אחת בשנה, ואסיקנא מפני שיהו מכוונין לבם לאביהם שבשמים בכל יום. שמי שהיה לו כמה בנים היה דואג ואמר אם לא ירד המן למחר הרי אני ובני מתין ברעב, ונמצא תמיד מכוין לבו לשמים. דבר אחר מפני משורי הדרך. **במבול** כתיב וארובות השמים נפתחו, וכתיב חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים. וגמרי דארבע ארובות שיעור הדלת, תנא כמה ארובות יש בדלת ארבע, וכתיב במן ודלתי שמים פתח ומטר עליהן מן לאכול, נמצא בשתי ארובות ט"ו אמה, על כל ארובה ז' אמות וחצי. ובב' דלתות ח' ארובות, על כל ארובה שבע [אמות] וחצי, נמצא גובהו של מן ששים אמה. ואסיקנא ר' אלעזר בגזירה שוה גמר, התם כתיב וארובות השמים נפתחו והכא כתיב ודלתי שמים פתח, מה פתיחה דהתם שבע אמות ומחצה על כל ארובה, אף פתיחה דהכא שבע אמות ומחצה על כל ארובה. **תניא** איסי בר יהודה אומר מן שירד לישראל היה מתגבר ועולה עד שרואין אותו מלכי מזרח ומערב, שנאמר תערוך לפני שלחן נגד צוררי וגו'. ודייק אבי מיהא דאיסי דאמר המן היה מתגבר ועולה בחשבון תערוך כדי שיראו אותו הכל. כסא דוד לעלמא דאתי שיעורו כחשבון רויה רכ"א לוג. **יום הכפורים** אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה. אוקימנא לאכילה ושתיה חדא, והני ד' הא חמשה כנגד [חמשה] עיניין שבתורה. חד ו) בעשור, ותד ובעשור ג' אך בעשור ד' שבת שבתון ה' שבת שבתון. בהני כולהו כתיב עניי. **חמשה** כנגד חמשה. **ואסיקנא** דשתיה בכלל אכילה היא שנאמר כל נפש מכם לא תאכל דם. ותוב מדכתיב ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן ובין בשכר וגו', הא שתיה וקא קרי ליה ואכלת כו', עד

ו) היינו קרא דוכיתיה לכם לתוקף עולם כעשור לתודב דכתיב בפ' אחרי מות וגיכתב בכל כיניט היא המצווכת מכל הגירסאות שבמלאו כאן.

תום' ישנים

דבין איש מאיש. והא דכתיב משה אים המלכים אין דבין אלא אחים שבמת. **מאתן ועשרים וחד לוגא.** שהיא מדה קטנה (שכלה) [ושפלה] שכמות בתוכה.

ו) מכילתא פ' בשלח, ב) [לקוטים קם תרגום לנבנבץ גילי עדוין], ג) [בע"י ל"ג לה ועי' בילקוט], ד) סנהדרין ק., ה) [עמ"ש תוספות סוטה יג]. ד"ה ולעולם וד"ה מריס], ו) ס"פ, ז) [מה ב:], ח) שבועות כב:, ט) ברכות לה: [שבועות כג.], י) מיד ד. [שבועות כג. סנהדרין ע: כריתות יג: נכורות מה:], כ) ל"ל בהכרים, ל) [בילקוט פ"ב מ"ז], מ) [מסכ], נ) [וע"ע תוספות פסחים לב. ד"ה תמן ותוספות נכורות כט. ס"ד ותכא ותוספות מיד ל. ד"ה פתיחה] ותוספות ביצה לח. ד"ה ותמר רבי יוחנן]:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ושלל תיבה היכי קאמר שלא מעיקרא כתיב ונקעו כל מעינות: (ב) שם הוי אומר מלה טובה מרובה ממלת פורענות: (ג) שם ותגן שמיס נתן לתו ותנא כמה לרובות: (ד) שם ונפיש להו עפי אלא ר"ש המודעי: (ה) שם ויין ובשכר שכר ויין שתיה הוא וקרייה: (ו) רש"י ד"ה זה יהושע וכו' שלא הר האלהים והממין:

מוסף רש"י

ודילמא דאסליה על ידי אניגרון. שהוא מין מאכל, כדתניא בתוספתא דביצה הביאו לפניו אניגרון ועליהן פלפלין שחוקים וכיגילין לתת לתוכן יין כדתניא בתוספתא דתמאי אי מרומא יין לתוך אניגרון ומכשיגרון (שבועות כג.). **מיא דסילקא.** תבשיל של תרדין (שם) מיס שלקו בהן תרדין (ברכות לה:). **דכולהו שלקי.** שלקום של ירק (שבועות שם) כל מיני ירק שלוק (ברכות שם). **מידי דמשכר.** כלומר לך שכרות (שבועות שם). **ודלמא דביצה קעילית.** דלמא ובכר דקרא לאו מיין קאי אלא דביצה קעילית קאמר שהיא משכרת, קעילית על שם מקומה (שם). **אכל דביצה קעילית.** הגדילה בהומו מקום ומשכרת היין (בכורות מה:). **דבש.** מ"ל נלע"ז מיס ודבש שלוקין כיחד (שם).

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה קַח לְךָ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ וְסָמַכְתָּ אֶת יָדְךָ עָלָיו: במדבר כז יח
2. וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָיו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה: במדבר יב ג
3. חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְמַעְלָה גָּבְרוּ הַמָּיִם וַיְכַסּוּ הֶהָרִים: בראשית ז כ
4. בְּשָׁנַת שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל מַעְיְנוֹת תְּהוֹם רַבָּה וַאֲרֻבֹּת הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ: בראשית ז יא
5. וַיְצַו שְׁחָקִים מִמָּעַל וְדַלְתֵי שָׁמַיִם פָּתָח: תהלים עח כג
6. תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צֹרְרָי דִּשַּׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי כּוֹסִי רְוָיָה: תהלים כג ה
7. וּבָעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ: במדבר כט ז
8. אַךְ בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפֻּרִים הוּא מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיְיָ: ויקרא כג כז
9. שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הוּא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב מֵעֶרֶב עַד עֶרֶב תִּשְׁבְּתוּ שַׁבַּתְּכֶם: ויקרא כג לב
10. שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הִיא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם: ויקרא טז לא
11. וְהָיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ תְּעַנּוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ הָאֶזְרָח וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם: ויקרא טז כט
12. וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים: דברים יד כג
13. וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ: דברים יד כו

אם כן נפיש להו טפי. שהיה גוזלו יותר מס' אמה, שהרי ממנו ישראל ג' פרסאות ומ' יום ים מתק"ם שעות, וכיון דמתק"ם שעות נפל לכל העולם כולו כמידת ס' אמה לכ' אלפים, ס"ל נפל לכל אחת מן השעות (כמהלך) [למהלך] ג' פרסאות (מ' פרסאות ומ' אלפים), שהעולם שס מלאת שנה וכל יום (מ"ם) [מסכ] ים מהלך י' פרסאות וחצי יותר מס' אמה לפי שמצון זה. **הני חמשה** עיניין בנגד מי כו'. לעיל במשנה פירשתי שהש מדרגון וכן משמע נמי מלעיל מפמע לכולהו אלמא דשמון שבות, וכאן בעי כנגד מי, משמע שאין להש עיקר מן התורה.